

En julsaga anno 2019

Ett skönlitterärt experiment där sagans form undersöks

Sofia Alfredsson

Vt 2019
C-uppsats, 15hp
Skapande svenska C 30hp
Institutionen för kultur- och medievvetenskaper
Handledare: Sofia Pulls

A Christmas Carol in 2019

A fiction experiment where the form of the fairy tale is examined

Abstrakt

I denna uppsats skrivs en nutida version av Charles Dickens verk *En julsaga*. Texten kommer att utspela sig under 2000-talet, det blir alltså ett miljöbyte genom tidsresan, inte rent geografiskt. Syftet med uppsatsen är att undersöka om genren och huvudkaraktärerna kan bevaras när miljön förändras och om den nya texten bibehåller formen av en saga. Inledningsvis har jag läst *En Julsaga* och sedan valt tre scener och av dem skrivit en nutida version.

Innehållsförteckning

Inledning	4
Syfte/frågeställning	5
Metod	5
Material	6
Konstsagor och folksagor	7
Förord skönlitterär text del 1	9
Skönlitterär text del 1. Lär känna karaktärerna	10
Textanalys och kommentarer del 1	13
Förord skönlitterär text del 2	15
Skönlitterär text del 2. Julanden	16
Textanalys och kommentarer del 2	19
Förord skönlitterär text del 3	20
Skönlitterär text del 3. Förändringen.	21
Textanalys och kommentarer del 3	25
Slutord	28
Källförteckning	29

Inledning

Charles Dickens verk *En julsaga* kommer att bli utgångspunkten i mitt uppsatsarbete.

En julsaga tar sin början i London, där får vi möta den kylige översittaren Mr Scrooge och hans underordnade bokhållare Bob. Scrooge är en hänsynslös affärsman ständigt på jakt efter mer. Bob är hans trogne och lojale medarbetare. En som på grund av sin lott i samhället finner sig i rollen att ständigt bli nertryckt. Inte ens i juletid visar Scrooge någon barmhärtighet mot mindre bemedlade medborgare, han betalar skatt och det borde räcka. En natt får han påhälsning av sin döde kompanjon, som meddelar att tre julspöken kommer att besöka honom under natten. Alla tre med ett viktigt budskap. Scrooge måste ändra sig, bli mera ödmjuk och generös. Andarna visar honom fragment ur livet och framtiden. Hur livet varit och hur det kan bli. Allt beroende på hur han väljer att vara. Jag läste boken första gången för några år sedan, efter att ha sett ett antal filmatiseringar. Både som bok och film ger den en magisk upplevelse. Jag har alltid intresserat mig för filmer och böcker som har dessa övernaturliga inslag. En storts flykt bort från vardagen, så som en god bok eller film ska vara. Ett andningshål att ösa energi ur.

Jag ser fram emot att få gå in i Dickens magiska värld och plocka godbitarna och sedan förflytta dem in i nutiden. *En julsaga* är mer än bara en berättelse. Den andas saga. Jag har funderat mycket på vad det är som gör den till en saga: är det i mötet mellan det goda och onda, eller något mer, något som är betydligt svårare att sätta fingrarna på? Kanske finns hemligheten i gestaltningen av karaktärerna. De kanske omges av ett finmaskigt nät av magi? Jag är fascinerad av sagans sammansättning, blandningen av realism och magi.

1843 skrev Dickens romanen *En julsaga*: "Boken gjorde sensation och ända sedan den först kom ut har den haft inflytande på jultraditionerna och blivit oupplösligt förenad med det engelska julfirandet".¹ Han visar i sin berättelse också upp skillnaden mellan olika skikt i samhället. Under sin livstid kom Dickens att kämpa för att de sämre bemedlade skulle få bättre villkor i samhället.² I *En julsaga* möter vi karaktärer från olika samhällsklasser och genom dem får vi uppleva hur samhället ser ut. Den välbärgade Scrooge och den fattige Bob får vara de som visar oss skillnaderna. Jag vill påstå att vi nu lever i ett annat samhälle med större skyddsnät och inte lika stora klyftor mellan rika och fattiga. Men de finns ändå där runt omkring oss: de som har i överflöd och de som inget har.

---

¹ Charles Dickens. *En julsaga*. Stockholm. B Wahlströms Bokförlag, 2013.

² Ibid s. 11 Förord, Christina Westman, översättare.

Syfte och frågeställning

I den här uppsatsen kommer jag förändra miljön i Dickens *En julsaga*. Syftet är att undersöka om genren och huvudkaraktärerna kan bevaras när jag byter miljö? Förändras huvudkaraktärerna när miljön förändras? Bibehåller den nya texten formen av en saga?

Metod

Inledningsvis läste jag *En julsaga* och valde ut tre scener. Dessa scener kommer att bli utgångspunkten i mitt fortsatta arbete som innefattar att skriva en nutida version av valda delar från Dickens verk. När jag valde de textpartier jag ville omarbeta i Dickens *En julsaga* tänkte jag mycket hur det speglade just denna saga, vad tyckte jag var viktigt att lyfta fram. Det föll på tre punkter. Jag ville presentera karaktärerna Bob och Scrooge, låta läsaren komma dem närmare. I nästa avsnitt valde jag ett övernaturligt inslag som omfattar mötet med de förgångna jularnas ande och avslutningsvis kommer det sista textstycket att handla om Scrooge och hans förändring efter mötet med de tre julandarna. Jag vill undersöka vad som händer med både karaktärer och berättelsens form när de tas ur sin ursprungliga miljö. Min text kommer att utspela sig i nutid, det blir alltså ett miljöbyte genom tidsresan, inte rent geografiskt. Jag har skrivit om och lagt till händelser i min text för att den ska passa in i den nutida miljön. I arbetet med min uppsats kommer jag att ta hjälp av facklitteratur som tar upp skrivandets hantverk och sagans genre.

Material

En Julsaga av Charles Dickens blir startpunkten för mitt litterära experiment.³ För att få en inblick i skrivandets hantverk har jag läst boken *Skriv på* av Elizabeth George. Den tar upp allt från persongestaltning till mer ingående miljöbeskrivningar.⁴ I boken *Så skriver du för unga* av Ylva Carlsdotter Wallin finns genrebekrivningar och andra delar som tar upp skönlitterärt skrivande inriktat på barn och unga.⁵ *Barnbokens byggklossar* av Maria Nikolajeva är en litteraturvetenskaplig bok som ger en vetenskaplig beskrivning av skrivandet.⁶ *Folksagan i Sverige 1.* av Per Gustavsson och Ulf Palmenfeld är ett uppslagsverk som behandlar folksagan och dess rötter och traditioner.⁷ *Institutet för språk och folkminnen* har material gällande sagan och dess förekomst som jag använt mig av i mitt uppsatsskrivande.⁸ På *Litteraturbankens skola* har jag läst artiklar om konstsagor och dess förekomst.⁹ I en artikel i *Svenska Dagbladet* av Angelica Risberg, har jag funnit material som passar bra in i arbetet med uppsatsen. Artikeln tar upp konstsagan som begrepp.¹⁰ På British Library finns en artikel skriven av John Sutherland Lord Northcliffe Professor Emeritus vid UCL. Artikeln handlade om Dickens *En julsaga* och gav intressanta aspekter av verket.¹¹

---

³ Charles Dickens. *En Julsaga*. Stockholm. B Wahlströms Bokförlag, 2013.

⁴ Elizabeth George. *Skriv på*. Stockholm. Norstedts Förlag, 2017.

⁵ Ylva Carlsdottter Walin. *Så skriver du för unga*. Stockholm. Ordfront förlag, 2013.

⁶ Maria Nikolajeva. *Barnboken byggklossar*. Lund Studentlitteratur AB, 2017.

⁷ Per Gustavsson och Ulf Palmenfeld *Folksagan i Sverige 1*. Stockholm. Carlssons bokförlag, 2017.

⁸ *Institutet för språk och folkminnen*

<http://www.sprakochfolkminnen.se/om-oss/for-dig-i-skolan/arkivvaskan/sagor-och-sagner.html>
(Hämtad 2019-04-27).

⁹ *Litteraturbankens skola* Materialet utarbetat av Anna Boglind och Anna Nordlund

<https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://litteraturbanken.se/red/skola/pdf/Konstsagor.pdf&ved=2ahUKewivw96R6oHiAhUGwsQBHaP2BjMQFjAAegQIBhAB&usg=AOvVaw0hXyYZ-TmcHYqlAE8KgFNk&cshid=1556971431895> (Hämtad 2019-04-27).

¹⁰ Angelica Risberg. "I sagan visas tidens krav". *Svenska Dagbladet. Kultur*, 29 december, 2003.

<https://www.svd.se/i-sagan-visas-tidens-krav> (Hämtad 2019-05-04).

¹¹ John Sutherland. "The origins of A Christmas Carol" British Library, 15 maj 2014.

<https://www.bl.uk/romantics-and-victorians/articles/the-origins-of-a-christmas-carol>(Hämtad 2019-06-02).

Konstsagor och folksagor

Jag har tänkt mycket på vad som är unikt för en saga, på vilket sätt skiljer den från andra berättelser. Jag hittar inget självklart svar men har hittat relevant information hos *Institutet för språk och folkminnen* som jag presenterar kortfattat här nedan. Sagor är något påhittat till för att underhålla. De finns flera underkategorier jag kommer att nämna några här. I en undersaga finns prinsessor och prinsar och andra sagoväsen. Dessa sagor utspelar sig för det mesta i sagoland och slutar lyckligt. Novellsagan har mindre händelser och färre övernaturliga väsen.¹²

Jag har från min tidiga barndom hört sagor och berättelser om väsen som fanns i och kring skogarna där jag växte upp. Dessa väsen var starkt förankrade i folktron och det muntliga berättandet. En del var väsen som vi känner till i hela landet, andra mer lokalt förankrade. Det var här mitt intresse att fantisera ihop berättelser tog sin början. I *Folksagan i Sverige 1* skriver författarna Per Gustavsson och Ulf Palmefeldt om folksagan och dess tradition. Sagor skrevs sällan ner utan var något som berättades genom muntliga traditioner, det i sin tur gjorde att många berättelser föll i glömska.¹³

Av de ungefär 1300 olika sagor som har upptecknats i Sverige har möjligen en handfull tillkommit i vårt land. Kanske ett tiotal har skapats i de nordiska länderna. De allra flesta har liksom mycket annat av det vi idag uppfattar som »svensk« kultur lånats in utifrån.¹⁴

I *Litteraturbankens skola* finns en artikel om folksagor och konstsagor där de skilda begreppen benas ut.

Till skillnad från folksagan har konstsagan en namngiven författare. Till innehållet ansluter konstsagorna till folksagor och andra folkliga berättargenrer som SÄGNER och LEGENDER. Men konstsagan har en mer konstnärligt utarbetad form med symboler och motiv och mer specifika beskrivningar av miljöer och problem och psykologiska persongestaltningar¹⁵

Med ovan nämnd kunskap skulle *En julsaga* passa inom begreppet konstsaga, då berättelsen har en känd upphovsman. Hur ser då de historiska och litterära aspekterna kring sagan ut, vad finns där

¹² *Institutet för språk och folkminnen*

<http://www.sprakochfolkminnen.se/om-oss/for-dig-i-skolan/arkivvaskan/sagor-och-sagner.html> (Hämtad 2019-04-27).

¹³ Per Gustavsson och Ulf Palmefeldt *Folksagan i Sverige 1*. Stockholm. Carlssons bokförlag, 2017, s 10.

¹⁴ Ibid s. 10

¹⁵ *Litteraturbankens skola* Materialet utarbetat av Anna Boglind och Anna Nordlund

<https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://litteraturbanken.se/red/skola/pdf/Konstsagor.pdf&ved=2ahUKewivw96R6oHiAhUGwsQBHaP2BjMQFjAAegQIBhAB&usg=AOvVaw0hXyYZ-TmcHYqlAE8KgFNk&cshid=1556971431895> (Hämtad 2019-04-27).

dolt under ytan av drakar och prinsessor. Jag nöjer mig med att snudda vid de begrepp som berör just denna uppsats, alltså ingen djupdykning

I en artikel i *Svenska Dagbladet* som utkom 2003 av Angelica Risberg står det om sagan och dess form. Litteraturvetaren Eva Norlinder och Litteraturforskaren Kristina Hallberg är några av dem som intervjuas.

Sagens förmåga att i symbolisk form berätta också om mycket svåra saker, gör den speciell. Men Kristina Hallberg talar även om den poetiska rytm som finns i en välgjord saga, en rytm som i sig kan vara lockande. Och att sagoformen, precis som all annan litteratur är en form, ett språk, man måste lära sig också som läsare/lyssnare.¹⁶

Genom min egen erfarenhet av de sagor jag läst genom åren instämmer jag i citatet ovan. Det är inte ovanligt att man stöter på sorg och andra ledsamheter i denna genre. Jag tror att det är lättare att förmedla sådana känslor inbäddat i en fantasifull berättelse. Sagan väcker nyfikenhet och vi kanske lättare kan ta till oss svårare budskap.

Jag kommer att fortsätta med några citat ur artikeln från SVD. Då den berör ämnen som jag behandlar i min uppsats.

För hundra år sedan var man mera van vid formen. Det var den stora sagovågens tid. En tid då sagor passade, eftersom man hyllade begrepp som känsla och fantasi, hade romantiska ideal, dyrkade naturen och svärmade för mystik och svensk folklöre. Litteraturvetaren Eva Norlinder skriver om det i sin avhandling. Då var det självklart för storheter som Selma Lagerlöf och Verner von Heidenstam att använda sagoformen¹⁷

Innan jag påbörjade arbetet med min uppsats var begreppet saga något som gällde alla sagor. Konstsagor och folksagor var inte några begrepp jag utforskat närmare. Med nya insikter vet jag att det är helt skilda begrepp. En folksaga är sprungen ur muntlig tradition och en konstsaga ett verk skapat av en upphovsman.

Men vad är det egentligen som sagorna säger, vilken värld visar de? Den nyskrivna sagan, konstsagan, är ofta mer präglad av sin tids värderingar än folksagan, menar Eva Norlinder.¹⁸

---

¹⁶ Angelica Risberg. "I sagan visas tidens krav". *Svenska Dagbladet. Kultur*, 29 december, 2003. <https://www.svd.se/i-sagan-visas-tidens-krav> (Hämtad 2019-5-04).

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

Jag tänker mig att var tid har sin saga, hur vi uttrycker oss och hur vi lever skildras i det vi skriver. Dickens *En julsaga* speglade den tiden han levde i, ja förvisso med övernaturliga inslag som en extra krydda. Som jag skrev i inledningen var han en man som kämpade för orättvisor i samhället, något som återses i hans verk.

I boken *Barnboken byggklossar*. Skriver Nikolajeva om genrebegrepp i barnlitteraturen som crossover.

Crossover kan delvis hjälpa oss att hitta fram till en rättvisare definition av ”ambivalenta” texter, det vill säga, sådana som vänder sig till läsare oavsett deras ålder. Delvis kan man eventuellt, med utgångspunkt från dessa, även komma närmare förståelsen av hur barnlitteratur fungerar i förhållande till allmän litteratur.¹⁹

Efter att jag läst verket *En julsaga* träffas jag av tanken att det kanske skulle kunna innefattas i begreppet "crossover". Uppskattat av både den äldre och yngre läsaren. Jag tänker att det var vanligt förekommande att sagor var ”Crossover” litteratur. Något som man samlade familjen kring och sedan läste högt ur. En avkopplande stund, en flykt från vardagens bekymmer.

Förord skönlitterär text del 1

I min skönlitterära text följer en presentation av karaktärerna och miljön för att få en bättre inblick i berättelsen, då jag bara skildrar fragment ur originalet som i sin helhet är ca 100 sidor. Min text skildrar en ny era där jag både tagit bort och lagt till händelser för att få sagan mer tidsenlig. Det är viktigt att förstå samspelet mellan karaktärerna och hur de betar sig. Dickens låter oss redan i början av *En julsaga* ta del av Scrooges känsleregister.

Rimfrost täckte hans hår och ögonbryn och det stripiga haksågget. Vart han gick spred han sin iskyla. I sommarhettan kylde hans person ner kontoret och han lät det inte töa en enda grad till jul. Varken kyla eller hetta utifrån påverkade Scrooge. Ingen eld kunde värma honom, inget vinterväder få honom att frysa. Ingen vind blåste vassare än han själv, ingen virvlande snöstorm lika bitande kall. Han var mer skoningslös än ett piskande höstregn²⁰

---

¹⁹ Maria Nikolajeva. *Barnboken byggklossar*. Lund. Studentlitteratur AB, 2017, s 24 – 25.

²⁰ Charles Dickens. *En julsaga*. Stockholm. B Wahlströms Bokförlag, 2013, s 17.

I textens inledning möter vi de båda karaktärerna, en kylig morgon på väg till arbetet. Scrooge styr målmedvetet stegen mot sin arbetsplats medan Bob tar sig tid att stanna upp och ta in stadens ljud och ljus. Det är juletid och staden glittrar och glimmar.

Skönlitterär text del 1

Lär känna karaktärerna.

Utanför tunnelbanestationen myllrade det av folk denna tidiga morgon. Dan före dan. Dimman låg tät och den våta snön piskade mot de stressade resenärerna på väg till arbetet, när de kuskade fram längs Londons gator. Men inte Ebenezer Scrooge, han trivdes som fisken i vattnet. Bankkontot var välfyllt och aktieportföljen tung. Plikttroget gick han till arbetet jul som midsommar. Inget sådant bekom honom och hans kunder kunde inte klaga. Företagets namn var Scrooge & Marley fem fot under. Ett passande namn enligt honom själv. Hade det inte varit för en smartphone som satt klistrad vid hans öra, kunde han lätt tagits för en herre stigen från förrförra seklet. Svart hatt, långrock och en sidenkravatt, inget annat var gott nog. Pondus och makt steg som en aura runt Scrooge.

I en annan del av stan jäktade en annan man fram. Hans gestalt var krum och framåtböjd. Rocken var sliten och plånboken tunn. Bob Cratchit, arbetade på Scrooge & Marley fem fot under.

Bokhållar'n tilltalades han på firman. Det var nog inte många som visste vad hans riktiga namn var. Han blev heller aldrig medbjuden på puben när de andra arbetskamraterna gick ut. Han likställdes mer som en inventarie än som en kollega.

Bob stannade framför julgranen på torget. Han såg upp på det resliga trädet med dess glittrande ljus. Jul, nu är det verkligen jul. Bobs ord försvann i trafiken och blev till en tyst viskning. Han torkade bort en tår i ögonvrån, måtte lille Tim bli frisk. Kanske kunde han be Herr Scrooge om påökning, då skulle de ha råd med bättre sjukvård. Han hade läst på nätet om någon framstående behandling i Stockholm. Kanske kunde det rädda hans Tim. Men det skulle han väl aldrig gå med på, den snåljäpen. Bob ångrade sina tankar. Utan Scrooge skulle hans familj hamna på gatan. Hans hustru var hemmafru och de hade fyra barn att sörja för. Han skyndade på stegen, men kunde inte låta bli att stanna till när han hörde de kända julsångerna från varuhusets entré. Med julröda halsdukar och tomteluvor stod tre damer och sjöng i den bistra morgonen. Bob nynnade med i sången och blev stående allt för länge. En liten man, inte högre än två alnar bjöd honom brända mandlar. Mannen log spjuveraktigt mot honom innan han försvann in i den allt tätare dimman. Stod han här och

drömde? Nej mannen framför honom hade varit högst levande om än i minsta laget. Bob skakade på huvudet och skyndade vidare mot kontoret.

Begravningsbyrån låg i ett dystert stenhus en kvarleva från den viktorianska epoken. Renoveringen var ytterst sparsam. Scrooge ägde själv fastigheten. Då han inte på något vis månade om de anställda var lokalen dragig och sliten. Värmekällan kom från eldstaden som funnits där i snart två hundra år. Fastigheten låg i ett av de rikare kvarteren. Kunderna var välbeställda samhällsmedborgare som ville ge sina anhöriga det där extra inför den sista vilan.

Bob sparkade av snön innan han lät den tunga ekporten falla igen bakom honom. Fotstegen ekade när han tog sig upp till våning tre. I ett mindre kontorslandskap satt Bob tillsammans med Scrooge och en handfull andra administratörer. Bob hängde av rocken och slog sig ner vid datorn.

— Du är sen Bob! Jag drar av det på lönen. Framför den julpyntade eldstaden stod Scrooge och sög på sin pipa.

— Självklart, självfallet! Jag ber om ursäkt. Bob skyndade att slå på datorn och sätta igång med dagens arbete. Golvuret tickade ljudligt, Bob önskade i smyg att den skulle välta omkull och falla i bitar. Störande var det illa fall. Bob samlade sig innan han åter tog till orda.

— Men, men jag är ju med i facket nästan viskade han fram.

— Pyttsan, facket. Vi är inte anslutna till något kollektivavtal här inte. Jobba på nu Bob och sluta snacka strunt. Scrooge satte sig och bläddrade i högen av papper. Förmiddagen makade sig sakteliga fram. Samtal med kunder var ett skönt avbrott från skärmtiden.

— Vi är några från firman som ska äta jullunch, men någon behöver finnas på plats, sa Jessica, kontorets receptionist. Kollegorna hummade och nickade mot Bob medan de stängde av sina datorer. Innan Bob hunnit avsluta sin rapport var de andra redan ute på gatan. Han såg på sin medhavda lunch medan snön utanför fönstret fortsatte falla.

Efter lunchen dyker Scrooge systerson upp på kontoret. Han räckte över en grann dörrkrans till receptionisten och klev med bestämda steg in till Scrooge.

— Tänk om Morbror ville göra oss den äran att närvara på julfesten imorgon.

— Struntprat, rent nonsens. Inget för mig. Scrooge skakade på huvudet.

— Men snälla, fortsatte systersonen. Man ska vara tillsammans på julen, äta gott, umgås och byta presenter.

— Ett slöseri är vad det är. Ge dig av härifrån så vi kan fortsätta vårt arbete, sade Scrooge med en sarkastisk ton.

Några av kvinnorna i rummet fnissade och såg mot den unga stiliga mannen, som gav sig av lika hastigt som han dykt upp.

Bob såg upp från skärmen och på golvuret som visade 16.30. Äntligen några dagars vila. I eldstaden sprakade en brasa och i fönstret hängde stjärnor. På gatan nedanför jäktade Londonbor för att hinna med de sista julbestyren. Bob tänkte på sin hustru, hon som alltid fanns där hemma vid. Hon som lyckades vända på varje penny och ordna det där lilla extra. Han måste be Scrooge om påökning. Någon brist på döda led de inte, så som räkenskaperna visade sig såg firman ut att vara en av de mer lyckosamma. Gubben kunde gott betala Bob det dubbla utan att det påverkade likviditeten. Nej så fick han inte tänka om sin arbetsgivare, utan honom skulle de knappt ha mat på bordet.

— Sitter du och dagdrömmer Bob? Det ger jag dig inte betalt för. Scrooge blick fick Bob att vika undan och fortsätta slå på tangentbordet. Måtte klockan bli 17.00. Kollegorna hade redan gått för dagen. De flesta var inhyrda av ett bemanningsföretag och fick sin lön genom dem. Bara Bob och gamle Jim var anställda på Fem fot under. Jim var den som hade hand om de tysta kunderna, med andra ord de avlidna. Körde bårbilen och övriga förekommande sysslor. Det var inget Bob ville gräva i, han tyckte faktiskt att det var rätt kusligt det där med döden. Scrooge lät porten falla igen och vred om låset och satte på larmet. Rakryggad tog han sig fram genom folkmassorna likt en ångvält.

Han vek av in på en kullerstensklädd gränd där favoritkrogen låg.

— God Jul, vad önskar min herre. Kyparen en ung spoling knappt torr bakom öronen såg vänligt mot honom.

— En hummer och ett halv cava. Scrooge slog sig ner vid fönstret och såg sig om i rummet. Ingen verkade tagit notis om honom, alla var försjunka i samtal eller egna tankar. Han hade aldrig varit mycket för julen, arbete och karriär hade gått före allt. Han kunde så att säga kliva över lik om det gynnade firman. För en stund satt han försjunken i minnen av sin ungdom, men avbröts tvärt då en kylig hand kramade om hans hjärta. Han var tillbaka i nuet, läppjade på vinet, drack små klunkar av den porlande vätskan och smakade försiktigt på hummern. Den skulle inte gräva något särskilt djupt hål i hans plånbok, men kanske i hans samvete. Han var inte någon slösaktig man, de ska gudarna veta. Han visste bättre än att sprida pengar omkring sig.

Textanalys och kommentarer del 1

Var det då möjligt att låta karaktärerna ta sina tidigare roller efter att de kastats mer än ett sekel framåt i tiden? Jag tycker att det har gått att skriva in dem i den moderna miljön utan att nagga dem allt för mycket i kanten. Då karaktärerna är tydliga och till viss del bärare av historien är det av betydelse att de får fortsätta verka i sina redan stöpa formar. Jag har att bygga upp berättelsen med hjälp av miljön och genom den också försökt att bevara den stämningen som finns i originalet. Den som gör det till en saga. I en modern kontext blir så klart mycket annorlunda men jag vill inte tumma på magin. Den måste finnas med. Jag vill också försöka bevara temat som finns med i Dickens verk. Att människan är föränderlig och att hon kan komma till insikt med det. Den bittraste av bittra kan förändras. Den linjen utgick jag från och valde där efter de scener som bäst lyfter förändringarna som karaktärerna gjort under berättelsens gång. Genom om att tillföra moderna attribut som datorer och mobiltelefoner har jag gjort en tidsmarkör. En markering till läsaren att vi befinner oss här och nu. Inte i Dickens 1800. Jag har genom dialogerna moderniserat karaktärerna. Använt mig av ett för oss samtida språk. Bob vågar svara emot sin arbetsgivare trots att han anländer några minuter försent. Samtalet mellan arbetskamrat inne på kontoret, jullunchen och kollegornas attityder. Allt detta valde jag att lägga in som en tydlig markering att berättelsen utspelar sig i nutid. Kvinnorna på arbetsplatsen, tar plats är kaxiga och flirtiga. De är självklara i sina roller och vågar ta för sig, inte minst receptionisten. En personlighet som inte återfanns i Dickens originalroman.

Dickens var en sann skildrare av sin samtid. Han kämpade under sitt liv mot fattigdom och orättvisor i samhället. Det är något som präglar hans verk *En julsaga*.²¹ I den första av de tre skönlitterära texterna har jag valt att öppna upp med en presentation av karaktärerna som jag valt att skriva om. Scrooge och Bob är berättelsens huvudpersoner och handlingen kretsar kring dem. Jag har lagt till egna händelser för att sagan ska vara mer av nutida karaktär och visa upp den värld vi idag vistas i.

Jag vill i denna nutida berättelse skildra samhället utifrån Dickens, visa på att vi fortfarande lever i en värld med förekomsten av klyftor mellan rika och fattiga. Det har gått att genomföra då jag låtit Bob leva under sämre förhållanden med en ekonomi som endast klarar det nödvändigaste. Kanske inte ens det, då vården för hans lille son kräver mer kapital än han kan skrapa fram. Någon som

---

²¹ Charles Dickens. *En julsaga*. Stockholm. B Wahlströms Bokförlag, 2013, s. 7 – 8.

kanske ligger till grund för hans krumma gestalt, tyngd av alla måsten och krav. Han vågar däremot ifrågasätta Scrooge när han påtalar att Bobs är något scen. Han använder sig av facket. Något som inte skrämmer Scrooge men han slutar hacka på Bob, för stunden. Detta textstycke visar att samhället förändrats och med det arbetstagarens ställning. Men karaktärerna finns kvar i sin forna form. Kanske är Bob på väg att växa och bli mer ifrågasättande emot sin dominante arbetsgivare. Men han är inte där ännu, utan faller tillbaka i gamla gängor efter den korta diskussionen gällande facket. Ett medvetet val av mig, att låta Bob sätta ner foten. En tidsmarkör, för idag tror jag inte vi skulle tolerera vad som helst. Då måste också karaktärerna få utrymme att utvecklas., utan att de förlorar sina karaktäristiska drag som gör dem så unika och välbekanta hos läsare runt om i världen. I *En Julsaga* beskriver Dickens i korthet Scrooges besök på värdshuset som något trist och dystert

Scrooge åt sin dystra middag på sitt dystra värdshus, och när han läst alla tidningar och roat sig hela kvällen med sin bankbok gick han hem och lade sig. Hans hem bestod av några trista rum som en gång tillhört hans hädangångne kompanjon. Det låg i ett fallfärdigt hus inne på en gård.²²

Jag ville visa fler sidor av Scrooge i min nutida saga. Så jag gjorde scenen på värdshuset längre än i originalet. Scrooge slinker in på krogen beställer det vanliga, slår sig ner helt i sin ensamhet. Här vill jag visa hans sårbarhet, hans ensamhet. Ingen tar notis om honom, han bara sitter där. Lyssnar till sorlet och läppjar på sitt vin. Jag tror att djupt inom honom finns en gnagande längtan efter gemenskap. Kanske dyker minnen från ungdomen upp, något som jag ville skriva fram i denna scen.

I boken *Så skriver du för unga*, skriver Ylva Carlsdotter Wallin om persongestaltning. Det är vanligt förekommande att karaktärerna i sagan är stereotyper. Antingen goda eller onda. Däremot får huvudkaraktären utvecklas och förändras genom provningar.²³ Det stämmer väl överens med Scrooge utveckling tycker jag, där han går från att vare vresig och hjärtlös till sympatisk och medmänsklig. I textavsnittet som beskriver Scrooge sittande ensam på krogen var det nödvändigt att nyansera honom. Dels för att jag inte tror att han rakt igenom är ond men för att göra berättelsen trovärdig. Karaktärer har rest i tiden och med det ådragit sig små förändringar. Ändå är de fortfarande de välbekanta figurerna, som vi känner från Dickens *En Julsaga*. Bob har genom sin lätt

---

²² Ibid. S. 29

²³ Ylva Carlsdottet Walin. *Så skriver du för unga*. Stockholm. Ordfront förlag, 2013. S 38 – 39.

hukande gång redan här visat att han är en man som saknar självkänsla. En man som är nedtryckt av sina arbetskamrater och chef. En trotjänare som plikttroget går till arbetet år ut och år in.

De visade sig gå bra att behålla formen av en saga. I min version framkommer sagan inte bara genom karaktärerna utan med hjälp av övernaturliga element och miljöer som kan återfinnas i dessa kontexter. Till exempel har jag lagt in den lille mannen på torget, han som endast är två alnar hög. Han som längre fram kommer att visa sig vara de förgångna julars ande. Den sprakande eldstaden inne på kontoret är en annan detalj jag valt att skriva fram, allt för att skapa en stämningsfull miljö. En miljö som kanske inte återfinns i vardagen, vanligtvis. Men andra idag samtida element finns här för att ge oss vetskap om att det är här och nu som min text utspelar sig. Det speglas genom användandet av mobiltelefoni, datorer och händelser som inte återfinns i Dickens roman. Jag funderade länge omkring att utesluta eldstaden eller ej. Jag fann dock den viktig, en stämningsskapare för att återspegla en mer magisk och sagolik plats. I min text har jag beskrivit kontoret som dragit och orenoverat, då föll det sig naturligt att välja eldstaden som värmekälla.

Förord skönlitterär text del 2

I den skönlitterära texten nedan har jag förlagt handlingen till ett parti där Scrooge möter ett av julens spöken. Det är de förgångna jularnas ande. Den tar med Scrooge på en resa tillbaka till sin barndom. Här får han bekanta sig med sig själv som liten, samt möta sig själv i ungdomen. Han var ett flitigt barn som spenderade varje lov i skolan, helt ensam när kamraterna reste hem till sina familjer. Livet gick vidare han blev en yngling som fortsatte att streta uppåt, för frigöra sig från sitt fattiga förflutna. Här skriver Dickens fram magin så naturligt att du som läsare inte finner besöken av dessa väsen särskilt onaturligt. Magin och realismen vävs elegant ihop till en enhet.

Övergångarna från verklighet till partier med övernaturliga inslag gestaltas genomtänkt och med miljöbeskrivningar som ramar in händelserna. När anden av hans forne kompanjon Marley ska inträda händer något med urverken i huset. Den tycker jag ger en föraning om att något är på väg att ske. I min egen text finns inte alla dessa detaljer med då omfånget av mitt arbete är begränsat.

Det var med största förvåning och en underlig, oförklarlig fasa som han såg hur pinglan började röra sig fram och tillbaka.

De svängde så sakta till en början att nästan inget ljud hördes, men snart klingade den högt liksom alla andra klockor i huset.²⁴

I sin ungdom hade Scrooge en käraste, som han var förlovad med. Hon finns kvar där långt inne i hans dystra själ. De förgångna jularnas spöke tar med oss på en resa tillbaka i tiden. Skuggorna från det förflutna påverkar honom, han ber till slut anden att inte visa mera.

Vi har varit trolovade länge nu. Vi trolovade oss när vi båda var fattiga och nöjda med det, tills vi i sinom tid kunde förbättra våra världsliga tillgångar med tålamod och flit. Du har förändrats. Du var en annan människa då.” ”Jag var ju bara barnet”, sa han otåligt.²⁵

I textavsnittet ovan får Scrooge sig en tankeställare. Han ser sin livs kärlek försvinna bort från hans liv. Hon har tröttnat på hans ständiga jakt efter pengar. Skuggorna som anden visar gör Scrooge sårbar.

Hon lämnade honom och de skildes.

”Ande!” sa Scrooge. ”Visa mig inget mer! Led mig hem. Varför är du så road av att plåga mig?”

”En skugga till!” utbrast anden.

”Inte fler nu! Inte fler!” Skrek Scrooge. ”Jag vill inte se den. Visa mig inte fler!”²⁶

Scrooge vill inte se fler skuggor ur sitt förflutna. Han orkar in möta sig själv igen. Se de livsval som en gång gjorde honom till den ensamme och girige man han är. Han vill fly, men vet at han inte kan. Anden ger honom ingen ro.

Skönlitterär text del 2

Julanden

Scrooge vaknade till, rummet kändes kyligt och ånga steg ur han mun. Han hade drömt om sin forne kompanjon Marley. Marleys röst hade ekat mekaniskt. Babblat om andar, andar som skulle

---

²⁴ Charles Dickens. *En Julsaga*. Stockholm. B Wahlströms Bokförlag, 2013, s 32-33.

²⁵ Ibid. s. 65

²⁶ Ibid. s. 67

hemsöka Scrooge på grund av hans missgärningar. Hans förakt för mindre bemedlade och de som hjälpte dem. Nonsens tänkte Scrooge och drog täcket över hakan. Fönstret flög upp och blöta snöflingor landade på kinden. Scrooge satte sig upp i sängen. Framför honom stod en liten man inte mer än två alnar hög.

— Är du ett av de spöken som skulle komma, dristade sig Scrooge till att fråga?

— Jag är de forna jularnas ande. Den som ska visa dig det förgångna.

Ta min hand så går vi.

— Men jag kommer att falla. Scrooge tvekade där han stod innanför det vidöppna fönstret och inandades den sovande stadens dofter.

— Ta bara tag i min hand, då kommer du likt mig att sväva, svarade spöket

Staden bredde ut sig under dem. Snötäckta takåsar lystes upp av månens dunkla sken.

— Släpp inte min arm nu åker vi rakt in i tidsloopen, andens röst dog bort.

Scrooge kände hur de sögs in i något som kunde liknas en torktumlare. Allt vibrerade och de snurrade runt runt alltmedan en kraft sög dem inåt.

Solens strålar letade sig fram och staden nedanför var på väg att vakna.

— Hej hej. Där är ju John och Harry, mina klasskamrater, ropade Scrooge.

— De kan inte se dig, de är bara skuggor eller om du hellre vill, minnen från det som varit, sade anden.

I den gamla skolan som en gång i tiden varit ståtlig, gick de båda omkring i de nästan tomma klassrummen. Det var jullovet som tog vid och barnen hade slutat för dagen. Bara en ensam pojke satt vid en skrivmaskin och arbetade. Han som aldrig åkte hem, han som bara studerade. Ett naket lysrör blinkade i taket, annars var allt ödsligt och kallt.

— Säg mig ande, hur kunde det bli så här? Scrooge strök bort en tår från sin kind när han såg sig själv som barn.

— Du såg en väg bort från fattigdomen genom ihärdiga studier, svarade anden uppriktigt.

Någonstans på vägen tappade du även bort medkänsla och empati för andra människor.

— Men, jag förstår inte. Varför åkte jag inte hem över julen? Scrooge kunde inte hindra en snyftning.

— De är frågor som kräver långa samtal, låt oss resa vidare. Ta min hand, viskade anden.

Vattenytan nedanför dem hade fryst till is och trädens grenar stod ingjutna i frost. Scrooge huttrade till när vinden tog tag i hans nattsärk. Tofflorna hade fallit av och han landade barfota i den nyfallna snön. Här kände han sig hemma, det var här han spenderat sina ungdomsår. Scrooge mindes sin

forne arbetsgivare som gladlynt. Kära nån så åren hade gått, nu såg Scrooge sig själv i en lokal fylld av festglada människor.

— Min forne arbetsgivare var känd för sina generösa julfester, både anställda och grannar välkomnades, viskade Scrooge till anden.

— Men minns jag rätt hade väl du en del att anmärka på dem? Anden spände blicken i Scrooge.

— Pengarna ska ligga kvar i firman inte slösas på fest och stöj. Nu lät han åter som sitt vanliga jag. Han såg på den utsmyckade festlokalen och de glada människorna som åt och drack. Han såg sitt unga jag, dansande med ett leende på läpparna. Han såg en vacker ung kvinna sitta vid det unga jagets sida. Han såg den glittrande diskokulan snurra runt i taket, allt medan dansgolvet fylldes på. Han såg hur de konverserade och tillsammans tog för sig från den stora buffén. Tillsammans med övriga gäster firade att julen var i antågande. Discjockeyn höjde volymen och tonerna av Last Christmas dånade i högtalaren. Misteln hängde där ovanför dem. Hur det gått till viste han inte. Han sänkte blicken och såg ett leende sprida sig i hennes ögon. Anden iakttog Scrooge, som förläget strök bort en tår ur ögonvrån.

— Även ett isberg kan smälta, sade de förgångna julars ande, lätt förmätet.

Scrooge kunde inte låta bli att fundera vad som blivit av den unga kvinnan. Var fanns hon nu?

— En sista skärva från det förflutna, sedan är min tid ute. Anden sträckte ut sin hand och fattade tag i Scrooge.

Han kände sig lätt som en dammtuss där han svävade fram ovan molnen. Ja var det inte så att även sinnet kändes lättare? Scrooge skakade på huvudet och undrade än en gång om detta bara var en dröm. Scrooge såg sig själv sitta på ett café tillsammans med en ung kvinna. De såg båda ut att vara runt drygt trettio. Hon hade fattat hans hand och hennes ögon glänste av tårar.

— Du låter karriären komma före mig, du tar mig för given. Pengar, pengar ständigt denna jakt efter mer. Vi har det gott du och jag. Vi behöver inget mera. Fin lägenhet, god ekonomi. Hon slog ner blicken. Scrooge iakttog sitt unga jag med ett bultande hjärta som om han varit den som suttit där på caféet. Minnena kom till honom med sådan kraft att han vacklade till. Så dum han varit. Vilket liv han kunde haft. Han kunde höra hur de samtalade, hans unga jag och den enda kvinnan som någonsin betytt något.

— Vi kan alltid få det bättre. Köpa den där villan ute vid kusten som du...

Hon avbröt honom.

— Snälla Ebenezer, hör på mig. Jag låter dig gå, då kanske du kan finna ”Henne”. Hon som delar dina drömmar.

Skuggan tonade bort. En kylig vindpust slog emot honom. Fönsterrutan slog i vinden och snöflingorna landade på golvet. På avstånd hördes ekot av ett farväl. Scrooge ögnade hastigt igenom mejlen på mobilen, nu när han ändå var vaken. Klockan är strax efter två. Hur gärna han än ville så lämnade den senaste skuggan honom ingen ro. En drömlös sömn fångade honom för att lika tvärt väcka honom.

Textanalys och kommentarer del 2

I texten ovan valde jag att skriva om den natten Scrooge får besök av andarna. Partiet är viktigt för hela verket. Det är här de övernaturliga inslagen äger rum och det är också en central del av berättelsen. Professor John Sutherland skriver i sin artikel *The origins of A Christmas Carol* om andarna som något som lånats in från folktron

Shortly after the arrival of the Christmas tree into the British parlour, Dickens, with *A Christmas Carol* institutionalised what one could call the modern 'spirit of Christmas'. Dickens subtitled his story 'A Ghost Story for Christmas'. The ghosts are imported from the folklore and legend, not the Christian gospels.²⁷

En kuslig stämning infinner sig här och skulle kanske kunna bära epitetet en spökhistoria. Urverken som aldrig tycks sluta ringa, den påtagliga känslan som får det att krypa längs ryggraden. Här möter Scrooge sina forna skuggor samt ser de livsval han gjorde då. Jag valde att skriva fram en av andarna, den som låter Scrooge möta sitt unga jag. I dessa möten visar karaktären andra sidor och den annars så kylige Scrooge förändras. Hans vassa karaktär slipas ner och han mjuknar, om än bara lite. Anden kryper in under skinnet på Scrooge och gör honom sårbar. När dessa bitar kopplas ihop är han en ny man. Hans dystra och vresiga sinnelag är för alltid förändrat. Detta gäller för både min text och Dickens verk. I förorden till min skönlitterära del två, har jag återkopplat till det lite närmare. Genom att låta Scrooge förändring följa med in i min egen text gjorde jag det också möjligt att bevarat formen av en saga. Trots att min uppsats är en resa i tiden såg jag inga hinder att behålla dessa förändringar som finns skildrade i *En Julsaga*. De var inte kopplade till tid och rum

---

²⁷ John Sutherland. "The origins of A Christmas Carol" British Library, 15 maj 2014.
<https://www.bl.uk/romantics-and-victorians/articles/the-origins-of-a-christmas-carol>(Hämtad 2019,06-02)

utan var bundna till karaktären oavsett var den befinner sig. I sin artikel skriver John Sutherland också om morgonen efter Scooge's möte med andarna och om den förändring han genomgått.

Scrooge wakes up — it is Christmas morning and he is a changed man. From now on he will be good-hearted: good hearted most of all to the Cratchit family and Tiny Tim, to whom he will be a year-round Father Christmas.²⁸

Jag valde att ett antal markörer för att gestalta den aktuella tiden händelserna utspelade sig. Exempelvis under julfesten, där diskokulan lyser i taket och gästerna dansar till tonerna av *Last Christmas*. Det ger läsaren en hint om att det kanske rör sig om 80-talet. Uppbrottet placerade jag på ett café. Det är en modern plats och en vanligt förekommande träffpunkt i vårt samhälle. Jag tycker ändå inte att dessa val skaver i texten utan den behåller formen av en saga. Magin finns där och genomsyrar berättelsen genom andarnas närvaro och gestaltningen av miljön.

Förord skönlitterär text del 3

Nu befinner vi oss i slutet av sagan. Efter julandarnas inträde. Scrooge känner sig lätt i hjärtat och mer levande än på länge. Han har fått en ny syn på livet och tillvaron. Han bemöter andra med respekt, fattig som rik.

”Jag vet inte hur länge jag umgicks med andarna. Jag vet ingenting. Jag är som nyfödd. Gör inget, jag bryr mig inte. Jag är gärna som nyfödd. Hallå! Hejsan! Hallå där!” Han kom av sig i sina glädjeutbrott när kyrkklockorna började att ringa med starkare klang än han hört förut. Kling klå-å-ång, bing bå-å-ång, ding dång, dång, då-å-å-å-ng! Åh, härligt härligt!²⁹

Han klär sig i sina bästa kläder och ger sig ut på en vandring som varar hela dagen ända fram till kvällen. Han var en förändrad man som log mot dem han mötte på gatan. Här valde jag att skriva in ett besök hos familjen Bob Cratchit. En liten kort visit innan han gick vidare till sin systerson. Bara för att han med egna ögon skulle kunna se den glädje kalkonen skänkte familjen. För att bevara den

---

²⁸ Ibid

²⁹ Charles Dickens. *En Julsaga*. Stockholm. B Wahlströms Bokförlag, 2013, s .139

magiska stämningen i ett modernare samhälle lät jag de förgångna jularnas ande visa sig på flera platser, klädd i skepnad av en liten man. Han tar plats i både början och slutet av min berättelse.

Han gick till kyrkan, strövade vidare längst gatorna och såg människor ila fram och tillbaka, han klappade små barn på huvudet och pratade med tiggare, såg ner i källarkök och upp mot fönster och fann nöje i allt. Han hade aldrig drömt om att promenera – eller någonting – kunde bereda honom så mycket glädje. Mot kvällen styrde han stegen mot systersonens hus.³⁰

I citaten nedan och ovan är Scrooge en ny människa. Han känner glädje och gläds med andra. Något som jag tagit med in i min skönlitterära text. För första gången på många år söker han sig till umgänge med andra människor och gläds åt julen.

”Får jag komma in, Fred” Om han fick komma in! Det var ett under att Fred inte skakade loss hans arm. Han var som hemma inom fem minuter. Stämningen var hög. Systersonens hustru var sig lik. Och det var Topper också när han kom. Liksom den rundnätta systemen när hon kom, precis som alla andra när de kom. Underbart sällskap, underbara lekar, underbart samförstånd, un – der- bar lycka!³¹

Skönlitterär text del 3

Förändringen

Natten hade långsamt övergått i tidig morgon. Gryningsljuset letade sig genom gardinen. Scrooge kände sig mer levande än på länge. Nattens andar hade givit honom de rätta verktygen. På nattduksbordet låg en påse brända mandlar. Alldeles ljumma. Scrooge knaprade i sig godsakerna innan han åter föll in i en rofylld sömn.

Han tog god tid på sig denna morgon. Skickade några mejl där han önskade kunder och bekanta en riktigt god jul. Njöt av en rykande tekopp och ett fat nygräddade scones. Mellan tuggorna lovordade han hembiträdet.

— Du kan ta ledigt fram till nyår, för då behöver jag dig, tänkte ställa till med en hejdundrande tillställning. Du vet, ingen lagar så god mat som du.

— Mr Scrooge vad än som hänt så gläder ditt nya humör mig, svarade Annie.

— Så ja. Stick i väg nu. Familjen väntar på dig. Förresten tack för de brända mandlarna.

---

³⁰ Ibid. s 143

³¹ Ibid. s. 146 – 147

— Jag tar tåget hem till maken, bums. Ha en god jul Ebenezer. Vad de gäller mandlarna var de inte från mig. Anni svepte ut genom dörren klädd i en smakfull kappa.

Scrooge slog upp fönstret och kände snöflingorna kittla honom på kinderna. Där nere skyndade människor gatan fram bärande på kassar fyllda till bredden med paket och annat, säkert diverse sötsaker. Han tänkte på sin bokhållare Bob, den arme mannen. Under nattens sammandrabbningar med julens andar hade Scrooge fått sig en rejäl tankekänga. Ödmjukheten låg som ett skimmer runt honom. Scrooge kände sig mer levande än på länge. Han plockade upp mobilen och ringde ner till Deli'n på hörnet.

— Jag vill ha er bästa kalkon levererad till Skotargränd 4, sade Scrooge myndigt.

— Ähhe, Skotar? De nergångna kvarteren?

— Hör ni illa, ska jag kanske välja en annan butik, fakturan skickas till Ebenezer Scrooge.

Rösten i andra änden svalde och tog till orda.

— Kalkonen är på väg med vårt kvickaste bud. Jag ber om ursäkt för...

— God Jul min vän. Tack för hjälpen. Scrooge tryckte av samtalet.

Hemma hos Bob satt barnen, stora som små, samlade runt Lille Tim. Han berättade en av sina historier, som alltid lockade till skratt.

— Bob hade precis avslutat ett samtal med sin arbetsgivare, snåljäpen Scrooge. Längre blev han stående med telefonen i handen allt medan nysnön landade på marken och lyste upp den annars så gråa gränden. Bob skulle få påökning, ingen liten utan en rejäl, samt bonus.

— Vi åker till Stockholm i vår! Mr Scrooge betalar. Lille Tim kommer att bli frisk.

— Bob, vad säger du? Menar du att den gubben, jag menar Scrooge blivit vänlig. Bobs fru kunde inte hejda sina tårar.

Staden lystes upp av glänsande slingor runt fastigheter och träd. Snön låg decimeterdjup på gatorna. Det tycktes inte störa någon en dag som denna. Scrooge själv styrde stegen mot sin systersons våning. Det skulle bli ett sant nöje att gästa honom. Folkvimlet började att avta nere i stadens centrum. De flesta var iväg med sin familj och firade julen eller åt en god middag på någon av Londons alla pubar. Scrooge log och önskade mötande en riktigt god jul. En del slog ner blicken och tittade bort, ty de kunde inte känna till hans förändring. Andra däremot höjde lite lätt på sina ögonbryn innan de önskade honom det samma. Scrooge vek av från huvudgatan och ökade på stegen. Nere vid hamnen var det inte längre lika upplyst och juldekorationerna få. Han svängde av vid Skotargränd. Gatan slingrade sig fram mellan små stugor. I fönstren syntes enstaka stjärnor och

ljusstakar. Scrooge såg ner mot vattnet och på pråmen som plöjde fram över kanalen. En liten man inte högre än två alnar höjde handen till en vinkning. Det högg till i bröstet på Scrooge innan han återgäldade hälsningen. Han mindes med ens nattens påhälsning. Det var anden, de gångna jularnas ande.

— Jaså ni kollar om jag sköter mig, mumlade Scrooge mest för sig själv?

Scrooge hörde röster från skrattande barn och såg bort mot sin bokhållares hus. Där stod en klunga med barn runt en lysande snögubbe av plast. Gubben var så när som högre än de minsta av barnen.

- Kom in nu ungar, kalkonen är äntligen klar. Bobs fru gick in och drog igen dörren.

Scrooge dröjde kvar på gatan utanför innan han smög fram och kikade in genom köksfönstret.

Familjen satt alla samlade runt köksbordet, där den stora kalkonen tronade. Lille Tim sjöng något och övriga i familjen lyssnade andaktsfullt. När sången var slut bar de äldre barnen fram potatisklyftor, gele och andra tillbehör. Med påfallande god aptit tog de sedan för sig. I bakgrunden kunde Scrooge skimta vardagsrummet där tv:n stod på och en julkonsert visades i rutan.

Scrooge andades in den kyliga luften innan han klev fram och bankade på porten.

— Mr Scrooge, stig på vet ja. Bob såg ovanligt avslappnad ut.

— God Jul Bob.

— Bob, bjud in honom, ropade Bobs fru inifrån köket.

Scrooge var tvungen att böja på nacken när han gick in genom dörren. Hallen var liten men prydligt inredd, var sak på sin plats. På byrån fanns en grön keramikskål fylld till bredden av brända mandlar. Scrooge drog in den aromatiska doften innan han fyllde näven med några mandlar. Bob stod lutad mot dörrposten som ledde in mot köket.

— Jag fick mandlarna av en liten man, inte högre än två alnar, sade Bob.

— Det menar du inte, var det helt nyligen, frågade Scrooge?

— Idag faktiskt, jag mötte honom uppe på torget här intill. Jag har stött på honom tidigare, också, sade Bob.

De båda männen fortsatte in till köket, Scrooge slog sig ner på pallen som ställdes fram medan en av Bobs döttrar plockade fram en tallrik. Familjen småpratade om stort och smått, men om igen kom de in på Lille Tims hälsa.

— Tack Mr Scrooge, vad skulle vi göra utan dig, försäkringen täcker inte vård i utlandet. Bobs fru torkade bort tårarna.

Scrooge var tvungen att svälja några gånger innan han tog till orda, rösten ville inte riktigt lyda honom.

— Det här är nog vad julen handlar om, gemenskap och umgänge i goda vänners lag. Skål och god jul. Scrooge höjde sitt glas och de andra med honom.

— Kalkonen var nog bland de bästa jag smakat! sa Bob. Tack Scrooge. Ännu en gång lyste tacksamheten och glädjen ur Bobs ögon.

— Säg inte det du, kvittrade hans fru. Medan hon bar in faten med den dallrande plumpuddingen. Barnen tjoade, skrattade och slog med sina skedar mot bordskivan, allt medan Lille Tim sjöng och klappade sina händer.

— Var så goda och hugg in. Bobs fru log och sträckte sig efter tekannan.

Det plingade till i Scrooge mobil, han ursäktade sig och skyndade ut i hallen för att ringa upp. Det hann inte gå mer än två signaler så svarade hans systerson.

— Onkel, du dröjer, vi trodde...

— Jag blev kvar hos Bob och han familj, kanske hinner jag förbi lite senare. sade Scrooge

— Gärna det, kvällen är ung. Vi ses kära onkel.

Scrooge gick in till köket och försåg sig av den dallrande puddingen.

— Mm utsökt plumpudding, nu har ni verkligen överträffat er själv, fru Cratchit.

— Tack, tack Mr Scrooge. Ta för er alla, det finns så det räcker, sade hon.

Det hann bli sen kväll innan Ebenezer Scrooge lämnade sina nyfunna vänner. Gatorna var upplysta och på vart torg tronade en julgran. Utanför krogarna köade förväntansfulla gäster på att bli insläppta. Scrooge tände sin pipa och drog in röken, snart var han framme hos sin systerson.

Med raska steg klev han upp för trappan och plingade på dörren.

— Välkommen in Onkel, vi skulle precis slå oss ner för lite avec i salongen.

— Att ta hand om varandra och umgås, det är väl vad julen handlar om, inte sant. Scrooge såg uppfordrande på sin yngre släkting.

— Häng av dig rocken och följ med in. Hans systerson log.

I salongen satt ett tiotal personer, kvinnor och män. Unga och gamla. I mitten av rummet tronade en julgran, klädd i silver och guld. Fylld av kulor, grisar, hjärtan, ja allt möjligt krams.

Scrooge hann tänka att den var nog i det modernaste slaget, men ville inget säga. Han slog sig ner i Chesterfieldsoffan mitt emot ett äldre par.

— Så roligt att äntligen få råka er, vi har hört så mycket från er systerson.

— Jasså, det säger ni. Scrooge kände hettan i kinderna.

— Vi är föräldrar till Theresia, hans flickvän.

— På det viset, då lär vi råka på varandra, sade Scrooge och log.

— Nu är det dags för julklappsbytet! Lägg era medhavda paket under granen där borta, så märker Theresia dem med ett nummer, sedan lottar vi.

Kvällen blev en trevlig historia att minnas. Scrooge kom på sig själv att småle långt efter kvällens begivenheter.

Tidigt nästa morgon var Scrooge tillbaka på kontoret. Det fanns vissa rutiner han inte kunde ge upp. Sent om sinder kom Bob släntrande in på kontoret. Han gäspade och räckte över en låda till Scrooge.

— Öppna vet jag! Det är från Lille Tim.

Scrooges ögon fylldes av tårar. Det var ett fotografi av barnen och en cd-skiva med några inspelade visor som lille Tim sjungit in med kyrkokören. Scrooge satt genast in skivan i cd-spelaren och tog taktfast några steg i korridoren när ljudet av Tims änglalika stämma fyllde rummet. Hans bokhållare Bob kom sedermera att vara mer än en av hans anställda. Med tiden blev han en nära och mycket god vän.

Textanalys och kommentarer del 3

Genom att jag flyttat historien in i en ny tid har jag också lagt till delar och gjort min egen tolkning med hjälp av byggklossar från Dickens *En Julsaga*. Jag har här i den avslutande delen valt ett stycke i slutet av Dickens verk. Här gestaltas Scrooge som en ny man. Han har genomgått en enorm förvandling efter dessa intryck som mötet med andarna givit honom. Borta är den man alla uppfattade som girig och elak. Nu framträder en mer eftertänksam och godhjärtad person. Denna del var viktig att låta läsarna ta del av. Scrooge blir som född på nytt. Hans sinne är ljus och lätt, han är helt enkelt glad. Han har gått från ond till god, vilket är vanligt förekommande i sagor. I stycket som behandlar ämnet sagor går det att läsa mer ingående om sagans form. Bob har blivit mer rakryggad och trygg i sin roll. Han är fortfarande Scrooges trogne medarbetare men nu inte krum utan stolt och rakryggad. Mera en jämlik. För mig är det viktigt att bygga upp den där stämningen som vi känner igen från sagor och fantasy. I det innefattar jag också miljön som en viktig del. Elizabeth George skriver om miljön i sin bok *Skriv På*

När man talar om miljön i en roman menar man i stort sett samma sak som när man använder ordet för att beteckna en geografisk plats: det är det landskap där författaren placerar romanens olika scenbilder, ungefär som den duk eller något annat underlag som en målare har bestämt sig för att stryka färg på. Och på samma sätt som målarens underlag skiftar, förändras även de effekter han uppnår när han lägger på färg. Samma sak gäller för miljön.³²

När jag gjorde mina miljögestaltningar, ville jag ge läsaren en stämning, en sådan som skapar en förväntan om att något ska inträffa. Inte något vardaglig utan något magiskt. Bob stannar upp och insuper miljön runt omkring honom, lyssnar till kören, beundrar belysningen, bara kopplar bort all stress som vardagen medför om än bara för en liten, liten stund. Den lille mannen som plötsligt står framför honom och bjuder på brända mandlar är en indikator om att här är något övernaturligt på väg att ske. Eller, kanske drömde Bob detta? Läsaren måste läsa vidare, för att stilla sin nyfikenhet. Jag tycker att stämningen i sagan lever med i min text. Huruvida jag lyckats belysa det moderna samhället tillräckligt mycket eller inte är en svår fråga. En balansgång skulle jag vilja säga. Hur mycket kan jag förändra utan att förändra för mycket. Jag stannar här, i en tid som har delar från både nu och då. Hur är det då med sagans form. Har jag bibehållit den eller inte? Jag tycker att jag gestaltat en miljö på ett sådant sätt och satt in den i en kontext som genomsyras av magins finmaskiga nät. Det som omsluter en saga och skiljer dem från annan litteratur. Elizabeth George skriver om inramning i sin bok *Skriv på*.

Inramning eller scenbilden är enkelt uttryckt den plats där historien utspelar sig. Men det är också alla de olika platser där berättelsens olika scener kommer att utspela sig. Liksom alla andra redskap i det här hantverket har inramningen flera olika funktioner. Den första och mest självklara är att skapa stämningen. Inte nog med att inramningen gör det lättare för läsaren att förstå vad för slags roman det är han håller på att läsa, miljön bygger dessutom upp en känsla som läsaren väver in i upplevelsen.³³

Både Scrooge och Bob är egna personligheter, som sticker ut och blir minnesvärda.

Jag tror att både Bob och Scrooge är sådana karaktärer som vi bär med oss långt efter att boken slagits igen. Kanske stöter vi ihop med personer i verkliga livet som påminner om någon av de två. Nikolajeva skriver om begreppet narratologi i *Barnbokens byggklossar*:

---

³² Elizabeth George. *Skriv på*. Stockholm. Norstedts Förlag, 2017, s 42.

³³ Ibid. S 30-31

Narratologin tillåter oss upptäcka barnlitteraturens mångfald. Barnlitteratur är inte någon fast uppsättning texter, definierade en gång för alla — så som vissa forskare försöker framställa den. Med narratologiska verktyg kan vi urskilja nya sätt att konstruera handlingsförlopp, särskilt i böcker med multipla handlingar. Narratologin ger oss användbara redskap för att analysera hur de litterära personerna är konstruerade i texten och hur läsaren uppfattar dem.³⁴

Det är en intressant synpunkt hur karaktärerna är uppbyggda och hur vi som läsare uppfattar dem. Jag tänker att vi alla har vår egen bestämda uppfattning om olika karaktärer i romaner och tv serier. Hur vi uppfattar dem, vilka vi känner sympati för och vilka vi ogillar. Kanske är det tack vare karaktären vi fortsätter läsa romanen, för att vi är nyfikna på vad som händer med karaktärerna, fast än den kanske inte var alls så spännande som vi först trott. Elizabeth George skriver om ämnet i sin bok *Skriv på* ” När vi väl har börjat läsa en roman fortsätter vi läsa den, mycket för att vi bryr oss hur det går för personerna.”³⁵ Jag och många med mig vill nog stilla sin nyfikenhet och fortsätter därför att läsa den där boken som vi kanske inte gillar så där mycket egentligen. Vi har på något sätt fått ett band till karaktärerna och vill veta hur berättelsen slutar.

Vem vänder sig barnlitteraturen till egentligen, är frågor som kan vara nog så svåra att definiera. Är det till barnet i egen person, eller kanske ska boken också underhålla den vuxna läsaren? Ska den rent av tillföra något pedagogiskt som t ex tillrättavisningar och pekpinningar. Jag själv läser mycket barnlitteratur för mina två barn och upplever då och då att boken vill lära barnet något, sensmoral som det sedermera benämns i äldre litteratur. Men varför frågar jag mig, räcker det inte att vi känner och upplever något i det vi läser? Ämnet kan säkert diskuteras i evigheter, utan att vi kan säga huruvida det är rätt eller fel.

Vill Dickens *En julsaga* lära oss något då? Ja det anser jag. Det finns i undertexten hela berättelsen igenom. Efter besöket av andarna drabbas han hårt av tillbakablickarna och kommer till insikt, att han hädanefter skall bemöta sina medmänniskor med omtanke och respekt. Han får se sitt liv passera revy. Han får glimtar av framtiden. Allt detta ger honom de rätta verktygen till förändring. Att bli en bättre man.

---

³⁴ Maria Nikolajeva. *Barnbokens byggklossar*. Lund. Studentlitteratur AB, 2017, s 47.

³⁵ Elizabeth George. *Skriv på*. Stockholm. Norstedts Förlag, 2017, s 17.

Slutord

Jag har nått resans slut och arbetet är presenterat i denna uppsats. Funderar kring mitt syfte med uppsatsen och de frågeställningar jag hade. Gick sagans form att behålla, eller försvann stämningen med tidsombytet? Hur gick det för karaktärerna när de inte längre agerade på den scenen de så väl kände som sitt hem, när de flyttades mer än 150 år framåt i tiden? Fanns det något kvar av den Scrooge vi så väl känner till, som både butter, arrogant och ovänlig? Och hur var det nu med bokhållaren, den där stackarn som gick där år ut och år in och inte fick något annat än otack. Hur förändrades han om han nu förändrats vill säga? Jag tycker att karaktärerna har behållit sina ursprungliga drag trots miljö och tidsbyte. De förändringar jag gjort var för att skildra en nutida värld. Jag gav Bob mera ryggrad, han vågar ifrågasätta sin arbetsgivare, nämna facket. Saker som inte var aktuella under 1800 talet. Jag valde också att visa fler sidor av Scrooge redan i början av min text innan julandarnas inträde. Då han i sin ensamhet sitter där på krogen och tänker på sin ungdom och hur livet tett sig. Men jag valde att inte skriva fram fler känslor än så. Det fick vänta tills efter mötet med andarna, så som i Dickens verk. Skulle de förändrats allt för mycket skulle jag tappa mycket av vad jag uppfattar att *En Julsaga* är. Karaktärerna är bärare av handlingen och sättet de skildras av betydelse för hela berättelsen. Jag tycker att jag kunnat behålla sagoformen, med hjälp av små detaljer och miljöskildringar i mina gestaltningar. Kanske var den svåraste biten i mitt litterära projekt att skildra det moderna samhället. så att det blev tillräckligt framträdande. Jag har i mitt verk lagt stor vikt vid att behålla den stämning och magi som omger en saga för det är så jag upplever att *En julsaga* är skriven, med en portion av både allvar och magi. Sagan är ett område som jag med all säkerhet kommer att arbeta vidare med efter detta projekt, då de väckt en nyfikenhet hos mig. En nyfikenhet att lära mig mer om sagan och dess former.

Källförteckning

- Carlsdotter Walin, Ylva. *Så skriver du för unga*. Stockholm. Ordfront förlag, 2013
- Dickens, Charles. *En Julsaga*. Stockholm. B Wahlströms Bokförlag, 2013
- George, Elizabeth. *Skriv på*. Stockholm. Norstedts Förlag, 2017
- Gustavsson, Per och Palmenfelt, Ulf, *Folksagan i Sverige del 1*. Stockholm. Carlssons bokförlag, 2017
- Nikolajeva, Maria. *Barnboken byggklossar*. Lund. Studentlitteratur, 2017

Övriga källor

Institutet för språk och folkminnen

<http://www.sprakochfolkminnen.se/om-oss/for-dig-i-skolan/arkivvaskan/sagor-och-sagner.html>

(Hämtad 2019-05-27).

British Library

John Sutherland. "The origins of A Christmas Carol" *British Library*, 15 maj 2014.

<https://www.bl.uk/romantics-and-victorians/articles/the-origins-of-a-christmas-carol>

(Hämtad 2019,06-02).

Litteraturbanken/skola

Materialet utarbetat av Anna Boglind och Anna Nordlund.

<https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://litteraturbanken.se/red/skola/pdf/Konstsagor.pdf&ved=2ahUKEwivw96R6oHiAhUGwsQBHaP2BjMQFjAAegQIBhAB&usg=AOvVaw0hXyYZ-TmcHYqlAE8KgFNk&cshid=1556971431895> (Hämtad 2019-04-27).

Svenska Dagbladet

Angelica Risberg. "I sagan visas tidens krav". *Svenska Dagbladet. Kultur*, 29 december, 2003.

<https://www.svd.se/i-sagan-visas-tidens-krav> (Hämtad 2019).